

Niwelator Gerlach

AUTOR / WYTWÓRCA

CZAS I MIEJSCE

Czas powstania:
lata 20-30. XX w.

Miejsce powstania:
Warszawa, Polska

DANE TECHNICZNE

Wymiary:
wys.: 125 cm, sze.: 110 cm, dł.: 205 cm

Materiał:

Technika:

PRAWA

Właściciel obiektu: Muzeum Inżynierii i
Techniki. Wizerunki cyfrowe i metadane
obektu: domena publiczna. Opis
kontekstowy: licencja CC BY-NC-SA 3.0 PL
(Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne -
Na tych samych warunkach 3.0 Polska).

POZOSTAŁE INFORMACJE

MIM 906/XI/47

SŁOWA KLUCZOWE

drogownictwo, kartografia, geodezja,
międzywojnie, urządzenia pomiarowe

OPIS

Niwelator to instrument geodezyjny umożliwiający pomiar różnicy wysokości (niwelacji geometrycznej) pomiędzy punktami w terenie. Przyrząd ten ma formę poziomego tubusa z lunetą i libellą, która pozwala ustawić urządzenie w poziomie. Niwelator jest osadzony na trójnożnej podstawie przeznaczonej do mocowania całego urządzenia na trójnożnym statywie. Odczyt różnicy wysokości w terenie polega na obserwacji, za pomocą wypoziomowanego niwelatora, wartości na tak zwanych łątach geodezyjnych ustawionych pionowo w osi celowej przyrządu. Dzisiejsze niwelatory automatyczne nie wymagają bardzo dokładnego ręcznego poziomowania, bo są wyposażone w układ mechaniczno-optyczny zwany kompensatorem. Ma on za zadanie utrzymywać poziomy przebieg osi celowej przy drobnych odchyleniach instrumentu. Prezentowany przyrząd powstał w warszawskiej Specjalnej Fabryce Instrumentów Geodezyjnych i Rysunkowych Gustawa Gerlacha około 1930 roku. Zakład ten funkcjonował od 1816 roku do II wojny światowej i specjalizował się w produkcji przyrządów geodezyjnych takich jak teodolity, niwelatory, dalmierze, węgielnice i stoliki topograficzne. Wytwarzał też różne drobne akcesoria dla geodetów. Przyrządy z zakładów G. Gerlach uznawano dorównujące pod względem jakości wyrobom najbardziej uznanych producentów niemieckich, takich jak Zeiss. O silnej pozycji firmy świadczyły międzynarodowe odznaczenia oraz obecność jej filii i sklepów firmowych w kilku miastach. Bibliografia: M. Kluza, Polscy wytwórcy instrumentów naukowych w XIX wieku [w:] Polscy twórcy aparatury naukowej, red. A. Strzałkowski, seria Monografie, T. X, Kraków 2006, s. 277–285. G. Gerlach najstarsza polska wytwórnia sprzętu geodezyjnego, oprac. S. Walczak, katalog wystawowy Muzeum Techniki w Warszawie wg. programu przygotowanego przez Komisję Główną ds. Muzeów i Wystaw Stowarzyszenia Geodetów Polskich, Warszawa październik 1973.